

Kovács, Gy.:

Adatok Nagykanizsa és környéke Mollusca-faunájához - Beiträge zur Molluskenfauna von Nagykanizsa und Umgebung

Az 1961-62-es években, nagykanizsai tanárkodásom idején, folytattam tervszerű és rendszeres vizsgálatokat, gyűjtéseket Nagykanizsán és tágabb környékén. A vizsgálatok nagy részét a terepet kiválóan ismerő Károlyi Árpád lelkes és szakavatott természetbuvárral együttesen végeztük.

A Dunántulnak ez a része már régen felkelte a malakológusok érdeklődését. Entz Géza, Soós Lajos, Wagner János, Vásárhelyi István és Pintér István emlitik faunisztikai munkáikban. Mivel számos, a területre nézve új faj került elő és több, az irodalomban még nem közölt lelőhelyi adat is szerepel a gyűjtésekben, célszerűnek látszott ezt a dolgozatot összeállítani. Az adatok közlésénél felhasználom saját és a Károlyi-gyűjtemény idevonatkozó tételeit.

A gyűjtött anyag határozásainak pontositását - különösen a problematikusabb nemzetiségek esetében - specialistáink: Pintér László, Szigethy Anna, Varga András a faunarevizíós munkálataik során elvégezték. Ezen a helyen is illesse őket köszönetem.

A vizsgált terület mintegy 50 km^2 -es. Északi és részben keleti határát a Zala folyó, nyugatit a Kerka patak, délit a Mura és Dráva folyók képezik. Délkeleten Komárváros /ujabb nevén Zalakomár/ - gyékényesi vonal a határ. A terület lelőhelyek szerinti taglalása a következő:

1. Nagykanizsa és szükebb - 2-3 km kiterjedésű - környéke.
Ezen belül:
  - a. belterület;

- b. "Práter" /vajgyár mögötti terület/;
  - c. Büdösárok és partja;
  - d. Alsóvárosi erdő;
  - e. Gördövény: homokbuckák;
  - f. Gördövény: égeres láperdő;
  - g. Hétfőrás völgye;
  - h. Zsigárd major: láperdő;
2. Pöttréte-Kilimán-Gelse-Korpavár: Princípális csatorna és partja.
3. Komárváros-Kisrécse-Zalaszentjakab-Miháld térsége.
4. Iharosberény-Pogányszetpéter: halastó.
5. Hosszuvölgy-Homokkomárom-Sormás-Szepetnek-Petrivent.
6. Órtilos: Szent Mihály hegy.
7. Zákány-Gyékényes: Dráva folyó és partja.
8. Murakeresztur: Bóni hegy.
9. Muraszemenye: Mura folyó holtága.
10. Lasztónya-Lispeszendorján-Bázakerettye-Borsfa.
11. Tormafölde-Lovészzi-Lenti: Kerka patak és környéke.
12. Pölöske-Bucsuszentlászló.
13. Nagykornak-Misefa.
14. Kemendollár.
15. Zalaszentmihály.

A gyűjtőterületet a lelőhelyekkel együtt a mellékelt térképvázlaton tüntetem fel. Technikai okokból Nagykanizsa szükebb környékét /a-h./ külön nem jelölök. A lelőhelyek határait szaggatott vonallal, számát arab számokkal tüntetem fel.

A gyűjtött anyag rendszeres felsorolása /a fajok nevei után szereplő számok és betük a lelőhelyeket jelzik/:

1. Theodoxus danubialis /C.Pfr./ 11. - 2. Viviparus contectus /Millet/ 2.,4.,11. - 3. Valvata cristata O.F.Müll. 1/f., 2.;15. - 4. Valvata piscinalis /O.F.Müll./ 11. - 5. Pomatias elegans /O.F.Müll./ 6.,7. - 6. Lithoglyphus naticoides /C.Pfr./ 7.,11. - 7. Bithynia tentaculata /L./ 1/c.,1/f.,2.,5.,6.,7., 9.,11. - 8. Bithynia leachi /Shepp./ 11. - 9. Fagotia acicula-

Nagykanizsa és környéke a lelőhelyek megjelölésével - Nagykanizsa und Umgebung: Fundorte

ris /Fér./ 11. - 10. *Amphimelania holandri* /Fér./ 9., 11. - 11. *Carychium minimum* O.F.Müll. 1/b., 1/f., 1/g., 1/h., 2. - 12. *Carychium tridentatum* /Risso/ 1/f., 1/g., 1/h., 6. - *Acrolochus lacustris* /L./ 7., 15. - 14. *Lymnaea stagnalis* /L./ 4., 7., 11. - 15. *Stagnicola palustris* /O.F.Müll./ 1/b., 1/c., 1/f., 2., 9. - 16. *Stagnicola corvus* /Gmel./ 1/f. - 17. *Galba truncatula* /O.F.Müll./ 1/b., 1/c., 1/f., 2., 7. - 18. *Radix auricularia* /L./ 11. - 19. *Radix peregra peregra* /O.F.Müll./ 2., 4., 13., 15. - 19/a. *Radix peregra ovata* /Drap./ 2., 3., 7. - 20. *Aplexa hypnorum* /L./ 1/f., 5., 7. - 21. *Physa fontinalis* /L./ 2., 7. - 22. *Planorbarius corneus* /L./ 2., 4., 11. - 23. *Planorbis planorbis* /L./ 1/c., 1/f., 2., 7., 9., 11. - 24. *Anisus septemgyratus* /Rossm./ 7., 9. - 25. *Anisus leucostoma* /Millet/ 7. - 26. *Anisus spirorbis* /L./ 1/b., 1/c., 1/f., 2. - 27. *Anisus vorticulus* /Trosch./ 1/f. - 28. *Bathyomphalus contortus* /L./ 1/f., 2. - 29. *Gyraulus albus* /O.F.Müll./ 7. - 30. *Armiger crista* /L./ 1/f., 2. - 31. *Hippeutis complanatus* /L./ 2., 7., 9. - 32. *Segmentina nitida* /O.F.Müll./ 1/f., 2., 5., 7. - 33. *Cochlicopa lubrica* /O.F.Müll./ 1/b., 1/e., 1/f., 1/g., 2., 5., 7., 9. - 34. *Cochlicopa lubricella* /Porro/ 1/b., 1/c., 1/e., 1/f., 2., 7. - 35. *Columella edentula* /Drap./ 1/f. - 36. *Truncatellina cylindrica* /Fér./ 1/b., 1/e., 2. - 37. *Vertigo angustior* Jeffr. 1/b., 1/f., 1/g., 2., 5. - 38. *Vertigo antivertigo* /Drap./ 1/f., 2. - 39. *Vertigo mouliniana* /Dup./ 1/f., 5. - 40. *Vertigo pygmaea* /Drap./ 1/b., 1/f., 2., 7., 9. - 41. *Orcula dolioleum* /Brug./ 2., 6., 10. - 42. *Abida frumentum* /Drap./ 13. - 43. *Pupilla muscorum* /L./ 1/b., 1/c., 1/e., 2., 3., 5. - 44. *Pupilla triplicata* /Stud./ 5. - 45. *Vallonia pulchella pulchella* /O.F.Müll./ 1/a., 1/b., 1/c., 1/e., 6., 7. - 45/a. *Vallonia pulchella enniensis* /Gredl./ 1/f., 2., 5., 10. - 46. *Vallonia costata* /O.F.Müll./ 1/a., 1/b., 1/c., 2. - 47. *Acanthinula aculeata* /O.F.Müll./ 6. - 48. *Chondrula tridens* /O.F.Müll./ 1/e., 1/g., 2., 5. - 49. *Ena obscura* /O.F.Müll./ 6. - 50. *Cochlodina laminata major* /A.Schm./ 6., 7., 11. - 51. *Iphigena ventricosa f.major* /A.Schm./ 1/c., 2., 6., 7. - 52. *Clausilia pumila* C.Pfeiffer 1/b., 1/f., 1/g., 7., 12. - 53. *Laciniaria vetusta* /Rossm./ 2. - 54. *Succinea put-*

ris/L./ 1/c.,3.,5.,6.,13.,15. - 55. *Succinea oblonga* Drap.l/b.
1/f.,1/g.,2. - 56. *Succinea elegans* Risso 1/c.,1/f.,1/g.,2.,
3.,7. - 57. *Cecilioides acicula*/O.F.Müll./ 1/c.,2.,7. - 58.
Punctum pygmaeum/Drap./ 1/b.,1/f.,1/h.,6. - 59. *Discus pers-
pectivus* /Mühlf./ 1/b.,1/d.,2. - 60. *Arion hortensis* Fér. 1/a.,
1/d.,6. - 61. *Arion circumscriptus* Johnst. 1/a.,1/d.,6. - 62. *Vit-
rina pellucida* /O.F.Müll./ 1/b.1/d. - 63. *Semilimax semilimax*
/Fér./ 1/h.,6.,7. - 64. *Zonitoides nitidus*/O.F.Müll./ 1/c.,
1/f.,1/g.,1/h.,2.,5.,9. - 65. *Vitre a subrimata*/Reinh./ 2.,lo.-
66. *Vitre a crystallina*/O.F.Müll./ 1/g.,2.,5.,6.,7.,9. - 67. *Vit-
rea contracta*/West./ 1/c.,2.,6. - 68. *Aegopis verticillus* /Lam./
1/d.,4.,6.,7.,lo. - 69. *Aegopinella minor*/Stab./ 12. - 70. *Aego-
pinella ressmanni*/West./ 1/c.,1/d.,1/g.,2.,4.,6. - 71. *Nesovit-
rea hammonis* Strőm 1/b.,1/f.,5. - 72. *Oxychilus draparnaudi*
/Beck/ 1/a.,1/c.,7. - 73. *Oxychilus inopinatus*/Ulicny/ 1/c.,
1/f.,2. - 74. *Daudebardia rufa*/Drap./ 1/d.,6. - 75. *Milax bu-
dapestensis*/Haz./ 1/d. - 76. *Limax maximus*/L./ 1/a. - 77. *Li-
max cinereoniger* Wolf. 6. - 78. *Limax fulvus* L. 1/a. - 79. *De-
roceras agreste*/L./1/a.,1/f.,2. - 80. *Euconulus fulvus*/O.F.Müll./
1/e.,lo. - 81. *Bradybaena fruticum*/O.F.Müll./1/g.,2.,3.,6.,7.,8.
- 82. *Helicella obvia*/Hartm./ 2.,6.,11.,13.,14. - 83. *Helicop-
sis striata*/O.F.Müll./ 1/e.,5. - 84. *Monacha cartusiana*/O.F.
Müll./ 1/a.,1/b.,1/c.,1/e.,1/f.,2.,3.,5.,7. - 85. *Perforatella
bidentata*/Gmel./ 1/b.,1/c.,1/g.,7. - 86. *Perforatella rubigino-
sa*/A.Schm./ 1/c.,1/f.,1/g.,2.,3.,5.,6.,7. - 87. *Perforatella
incarnata* /O.F.Müll./ 1/g.,2.,6.,7.,8. - 88. *Perforatella umb-
rosa*/C.Pfr./ 1/a.,1/b.,1/c.,2. - 89. *Trichia hispida*/L./ 7. -
90. *Trichia filicina*/C.Pfr./ 6.,7. - 91. *Helicigona planospira*
/Lam./6.,7. - 92. *Helicigona arbustorum*/L./7. - 93. *Cepaea vin-
dobonensis*/Fér./1/a.,1/b.,2.,3.,4.,5.,7.,8.,11. - 94. *Cepaea
nemoralis*/L./1/a.,1/c.,1/g.,2.,4.,5.,6.,7.,8.,12.,13. - 95.
Helix pomatia L. 1/a.,1/b.,1/d.,2.,3.,4.,6.,7.,8.,11.,12.,13.,
15. - 96. *Unio pictorum*/L./11. - 97. *Unio tumidus* Retz. 2.,11. -
98. *Unio crassus* Retz. 1/h.,2.,7.,9.,11. - 99. *Anodonta anatina*
/L./2. - 100. *Pseudanodonta complanata*/Rossm./2. - 101. *Sphaeri-*

um corneum/L./ 1/f., ll. - 1o2.*Sphaerium rivicola*/Lam./ ll. - 1o3. *Pisidium amnicum*/O.F.Müll./ 1/d., 2. - 1o4.*Pisidium casertanum*/Poli/ 1/b., 1/f.

A gyűjtés eredménye 1o4 Mollusca faj, ebből 95 csiga és 9 kagyló. A fajok egyedszáma közel 8.000.

Ökológiai szempontból 36 vizi, lo amfibikus és 58 szárazföldi faj között oszlik meg a gyűjtött anyag. Elterjedéstanilag a fauna 70%-a középeurópai elemekből épül fel, jelentékeny a "szinező" elemek aránya/30%. A déli, keleti és északi eredetű fajok nem jellemzők a területre /16%, mert az ország nagy részén megtalálhatók számukra alkalmas környezetben, viszont a délkelet-alpesi elemek /14%/ adják a fauna igazi karakterét. Ezek közül is ki kell emelni az Amphimelania holandri, Semili-max semilimax, Vitre a subrimata, Aegopis verticillus, Cochlodina laminata major, Iphigena ventricosa major, Perforatella umbrosa, Trichia filicina és Helicigona planospira fajokat, melyek itt még jól megtalálják életfeltételeiket, helyenként tömegesen tenyésznek. Az árnylag magas fajszámot /a magyar fauna mintegy 50%-át/ egyrészt az Alpok, balkáni hegységek közelségével, másrészt a rendkívül kedvező, változatos ökológiai viszonyokkal magyarázhatjuk. Meglepő viszont a dunántuli dombságban egyébként közönséges Laciniaria plicata és Laciniaria biplicata hiánya. További vizsgálatokat igényelnek a meztelen csigák is, melyek fajszáma a faunában alacsony.

Zusammenfassung: Der Verfasser berichtet über seine planmäßige Sammeltätigkeit in Nagykanizsa und Umgebung in den Jahren 1961-1962. Das Gebiet ist in 15 Einheiten eingeteilt /siehe Karte/. Die Ziffern und Buchstaben nach den Artennamen bezeichnen die Fundorte.

Nachgewiesen sind insgesamt 1o4 Arten, davon 95 Schnecken und 9 Muscheln /etwa 50% der ungarischen Fauna/. Ökologisch: 36 Wassermollusken, lo amphibisch lebende Schnecken und 58 Landschneckenarten.

Die meisten Arten sind europäisch /mitteleuropäisch/ ver-

breitet. Die Proportion der "farbgebenden Elemente" ist bedeutend /30%. Von diesen spielen aber nur die südost-alpine Arten eine Rolle /14%/ in der Charaktergestaltung der Fauna.

Die relativ hohe Arten- und Individuenzahl kann durch die Nähe der Alpen und der Dinarischen Alpen, durch die Rolle der Flüsse als Förderungsmittel der Mollusken, sowie durch die ökologisch äusserst günstigen und mannigfaltigen Gelände-verhältnisse erklärt werden.

Irodalom: Wagner,J. /1930/: Malacologische Mitteilungen aus West - und Südungarn. Zool.Anz. - Entz,G./1941/: A Balatonnak és vizkörnyékének Puhatestü faunájáról.Die Molluskenfauna des Balaton-Sees und seiner Umgebung.Magy.Biol.Kut.Int.Munkái. - Soós,L./1955-1959/: Mollusca - Puhatestüek. In: Magyarország Állatvilága,19. Budapest. - Pintér,I./1960/: Adatok a Dunántúl egyes tájainak Mollusca-faunájához.Beiträge zur Molluskenfauna einiger gegenden von Transdanubien.Állatt.Közlem. - Pócs,T.-Károlyi,Á./1961/: The Occurence of *Helicigona* /*Campylaea*/ *illyrica* STABILE in Hungary /Moll.Gastr./Ann.Hist. Nat. Mus.Nat.Hung.Pars Zool. 53. - Vásárhelyi,I./1961/: A *Theodoxus danubialis*,*Fagotia acicularis* és *Amphimelania holandri* ujabb hazai lelőhelye. Neuere Fundorte von *Theodoxus danubialis*,*Fagotia acicularis* und *Amphimelania holandri* /Gastropoda/ in Ungarn. Állatt.Közlem. - Pintér,L. /1973/: Magyarország Puhatestüinek kritikai jegyzéke.Kritisches Verzeichnis der rezenten Mollusken Ungarns.Soosiana:l. -

++++++